

MUDANYA İSKELE MEYDANI'NDA KENTSEL YAŞAM KALİTESİNİN İYİLEŞTİRİLMESİ AMACIYLA KENTSEL TASARIM PROJE ÖNERİSİ

*Neslihan DOSTOĞLU**

*Murat ÖZYABA**

*Özgür EDİZ**

*Tülin VURAL**

Özet: Mudanya ilçesi, Bursa kentinin Marmara Denizi'ne açıldığı önemli liman yerleşmelerinden biridir. Mudanya ilçesinde bulunan İskele Meydanı hem ilçeden yapılan insan ve yük taşımacılığı için önemli bir durak noktası, hem de yerleşmenin önemli bir kamusal alanıdır. İskele Meydanı'nda gerçekleştirilen bu çok amaçlı aktiviteden kaynaklanan karmaşa, meydanın yeniden düzenlenmesini gerekli kılmıştır. Bu süreçte, 2001 yılında Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü öğretim elemanları Neslihan Dostoğlu, Murat Özyaba, Özgür Ediz ve Tülin Vural tarafından Mudanya İskele Meydanı'nın kentsel yaşam kalitesine katkısının iyileştirilmesi amacıyla bir kentsel tasarım projesi hazırlanmıştır. Hazırlanan projede, İskele Meydanı'nın çok amaçlı kullanımının sağlanabilmesi için çeşitli düzenlemeler yapılmış, küçük ticari birimler, feribot bilet gişesi gibi yeni binalar önerilmiş, ayrıca alanda mevcut olan eski Demiryolu Hattı İşletme Binası'nın sosyal ve kültürel amaçlı kullanımı amacıyla restorasyon projesi hazırlanmış; böylelikle alanın bütünün bir sosyal kültürel merkez haline gelmesi düşünülmüştür. Proje kapsamında önerilen bu işlevler ile alanın bir yükleme iskelesi kimliğinden sıyrılarak Mudanya ilçesi için bir sosyalleşme mekanı haline gelmesi hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mudanya, İskele Meydanı, Çok amaçlı kullanım, Kamusal mekan, Kentsel tasarım.

Urban Design Project Proposal for Improving the Quality of Life in Mudanya Port Square

Abstract: Mudanya town is one of the most important port settlements of Bursa on the Marmara Sea. The port square in Mudanya is both an intersection point for the transportation of people and products, and also an important public space of the town. The chaos caused by the multi-purpose usage of this area has made it necessary to reorganize the port square. In this process, a group of academicians (Neslihan Dostoğlu, Murat Özyaba, Özgür Ediz and Tülin Vural) at Department of Architecture in Uludag University, Faculty of Engineering and Architecture, have prepared an urban design project in 2001 in order to improve the contribution of the square to the quality of urban life in Mudanya. In the urban design project, various arrangements were made to enable the multi-purpose use of Mudanya port square, new buildings such as small shopping units, and ferry ticket office were proposed, and a restoration project was prepared for the re-use of the existing administrative building for the old Railway, with social and cultural aims; aiming to develop the whole area as a social and cultural center. By proposing these functions in the context of design, this area was aimed to become a socialization space for Mudanya rather than a loading port.

Key Words: Mudanya, Port Square, Multi-purpose use, Public space, Urban design.

1. GİRİŞ

Mudanya ilçesi, Bursa metropol kentinin Marmara Denizi'ne açılan önemli kapılarından biridir. Bursa'daki Organize Sanayi Bölgelerine yakınlığı dolayısıyla Mudanya, deniz yolu ile sanayi ürünlerinin ihracatı ve ithalatı açısından önemli bir geçiş mekanıdır. Ayrıca, İstanbul Deniz Otobüsleri İşletmesine ait deniz otobüsleriyle Mudanya-İstanbul arasında tarifeli seferler düzenlenmesi, ilçenin önemli bir durak noktası olma özelliğini pekiştirmektedir. Mudanya ilçesini bir durak noktası haline getiren tüm bu geçişlerin yapıldığı mekan ise Mudanya İskele Meydanı'dır.**

Mudanya'nın deniz kenarında yer alması, ilçeyi özellikle 1980'li yıllardan sonra Bursa için önemli bir sayfiye mekanı haline getirdiği için ilçede yer alan İskele Meydanı yaz aylarında önemli ölçüde bir yaya sirkülasyonuna konu olmaktadır. Bir yandan yaya sirkülasyonunun yoğunluğu, bir yandan iskele üye-

* Uludağ Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, 16059, Görükle, Bursa.

rinde konumlanmış olan nitelsiz küçük balık restoranlarının neden olduğu görsel kirlilik, diğer yandan da yolcu taşımacılığının neden olduğu park halindeki küçük taşıtlar ve yük taşımacılığının gereği olarak ağır tonajlı büyük taşıtların oluşturduğu trafik, 2000'li yılların başında meydan kullanımındaki çeşitli problemlerin çözümlenmesini gerektirmiştir. Bu problemlerin çözümlenmesi amacıyla, Mudanya Belediyesi'nin talebiyle, Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü öğretim elemanları Neslihan Dostoğlu, Murat Özyaba, Özgür Ediz ve Tülin Vural tarafından bir kentsel tasarım projesi hazırlanmıştır. Projenin amacı, yaya ve taşıtlar tarafından çok işlevli bir şekilde kullanılan İskele Meydanı'nın kentsel yaşama katkısının daha verimli bir şekilde sağlanabilmesi için yeniden düzenlenmesidir.

2. MUDANYA'NIN GENEL YERLEŐME ÖZELLİKLERİ VE PROJE ALANININ TANIMI

Mudanya ilçesi, gerek barındırdığı nüfus büyüklüğü ile, gerekse Bursa metropolünün doğurduğu kullanım yoğunluğu ile yaz/kış nüfusu arasında önemli farklar bulunan ve yaz kullanımları sırasında oldukça kalabalıklaşan bir yerleşme karakteri göstermektedir. Bursa metropolüne olan yakınlığı nedeniyle, yaklaşık 1,500,000 kişinin deniz kenarı dinlence-eğlence etkinliklerine cevap verirken, İstanbul Deniz Otobüsleri işletmesinin sefere koyduğu deniz otobüsleri ile yine bu kadar nüfusun İstanbul ile olan deniz ulaşımını sağlamaktadır. Halen, bir kısım ulaşım talebi Bursa-Yalova-İstanbul hattı tarafından karşılansa da, Bursa'ya daha yakın olması nedeniyle Mudanya-İstanbul hattı araçsız yolcularca tercih edilmektedir. Dolayısıyla Mudanya yerleşmesi, gerek ulaşım ilişkileri açısından, gerekse günübirlik rekreatif olanaklar açısından önemli bir nüfus kullanımına konu olmaktadır. Bunun yanısıra Mudanya, Bursa'da gelişen ve Türkiye ölçeğinde önemli bir üretim potansiyeline sahip olan sanayi alanlarının gereksinimi olan deniz ulaşımı için de çekicilik sunmakta ve deniz taşımacılığının gerçekleştirildiği bir konumda bulunmaktadır. Nitekim tarihi süreç içinde Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde inşa edilen Bursa-Mudanya demiryolu hattı, o günlerde dahi Bursa'daki tarımsal ve endüstriyel üretimin uluslararası ve kıtalararası mal aktarımının gerçekteştiğini göstermesi açısından önemlidir. Mudanya iskelesinden yapılan yük taşımacılığı özellikle son yıllarda önemli bir ivme kazanmış ve Bursa-Mudanya hattında yük taşımacılığına yönelik bir trafik talebini ortaya çikarmıştır.

Tüm bu özelliklerinin yanısıra Mudanya, tarihi geçmişi ile kültürler arası bir köprü niteliğini taşıması ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kaderini etkileyen Mudanya Mütarekesi'nin imzalandığı yer olması nedeniyle de önemli bir çekiciliğe sahiptir. Mudanya'da mevcut sivil mimarlık örnekleri ile tarih içindeki kültürel birikimin yansıdığı bölgeler Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından "Kentsel Sit" alanı olarak tescil edilmiş ve koruma-kullanma dengesi içinde geleceğe emanet edilmek üzere korunmuştur.

Tarihi, kültürel, ticari ve rekreatif açılardan sunduğu olanaklarla Bursa Metropolünün hemen yakınında konumlanan Mudanya, topoğrafik açıdan lineer bir yerleşme karakterine sahiptir. Burgaz (Güzelyalı)-Trilye (Zeytinbağı) hattında gelişen kentsel dokunun güney kısımlarında bulunan dik yamaçlar, güney-kuzey yönünde olabilecek gelişmeyi sınırlandırmakta, dolayısıyla yerleşme doğu-batı yönünde doğrusal bir formda gelişmek zorunda kalmaktadır. Batı yönünde de dik bir topoğrafik eşiğin olması, kentin daha çok doğudaki Güzelyalı yönüne doğru gelişmesini gerektirmiştir. Özellikle son yıllarda Güzelyalı yönünde yoğunlaşan yapılaşma, çoğu yerde çok katlı ve sağlıksız bir kentleşme karakterini beraberinde getirmiştir. Marmara denizinde bulunan fay hatlarının da etkilenme alanında bulunması nedeniyle, 17 Ağustos 1999 depremde Mudanya yerleşmesinin deprem açısından riskli bir konumda olduğu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla, kentleşme sürecindeki en önemli sorun, doğal eşiğlerin sınırlayıcılığında ve deprem riski altındaki bir yerleşmenin sürekli olarak nüfus yığılmasına konu olmasıdır.

Nüfusu hızla artan Mudanya'da, kentsel arazi kullanım biçimi de sıkışık ve yoğun bir kimlikte gelişmektedir. Tarihi bir dokuya sahip olan kent merkezinde yaya etkileşimine dayalı bir ulaşım örgüsü kurulamamakta, sadece son yıllarda yapılan sahile paralel gezi yolu sayesinde araç trafiğinden arındırılmış bir dolaşım aksı kullanılabilir. Buna rağmen kendi içinde tutarlı, sosyal etkileşimleri güçlendirici, yaya dolaşımlarına olanak tanıyan ve yerleşmeyi kimliklendiren bir kent meydanı kullanımından söz etmek olanaksızdır. Bursa-Mudanya araç yolunun (30.00 m) yerleşmeye girdiği noktadan (Hükümet Meydanı önü) sonra daralan yol kaplaması ve taşıt trafiği yönlendirmesine cevap veremeyen bir kavşak düzeni, daha kent girişinde önemli trafik sorunlarına neden olmakta ve zaten sıkışık olan kent içi trafiğini büsbütün çıkmaza sokmaktadır. İskelenin kullanım biçimlerinden kaynaklanan yolcu ve yük taşımacılığının doğurduğu yaya ve araç trafiği de bu düzensizliğe eklendiğinde, kent meydanı olabilecek konumdaki İskele Meydanı ve çevresinde sağlıksız bir yoğunluğun yaşanması kaçınılmaz olmaktadır.

Denizle olan etkileşimin doruk noktaya ulaştığı İskele’de 2000’li yılların başında spontane olarak gelişen balık ve diğer deniz ürünlerinin satıldığı birimlerin son derece sağlıklı koşullarda sunduğu hizmet kalitesine rağmen, deniz kenarında yeme-içme gereksiniminden kaynaklanan bir kullanım yoğunluğu oluşmuştur. Düşük nitelikli ve sağlıklı ortamlarda hizmet sunmaya çalışan bu birimler denizle kara arasındaki etkileşimi kesmiş, kullanıcıların araçlı ulaşım taleplerinden dolayı zaten yük ve yolcu taşımacılığında kaynaklanan bir yoğunluğa sahip olan iskele, kaotik bir arazi kullanımını beraberinde getirmiştir. Tüm bunların yanısıra, Bursa-Mudanya hattında yolcu taşımacılığını gerçekleştiren minibüslerin İskele Meydanı’nı durak ve bekleme yeri olarak kullanması, bu birimlerin gereksinimi olan ofis ve durak yerlerinin de burada konumlanması, fiziksel mekan kullanımını açısından düzensiz bir yapılaşmaya neden olmuştur.

3. MUDANYA İSKELE MEYDANI’NIN KENT İÇİNDEKİ TANIMININ YENİDEN YAPILMASI

Yukarıda belirtilen sorunları gidermek amacıyla Mudanya Belediyesi’nin talebi üzerine Mudanya İskele Meydanı ile ilgili olarak hazırlanan öneri, bir yandan imar planı değişikliğini gerektirirken, diğer yandan daha detayda çözümler içeren kentsel tasarımı ve proje alanındaki mevcut tescilli binanın restorasyon projesi ile yeni binaların mimari proje çözümlerini gerekli kılmıştır.

Proje alanı, Bursa ili, Mudanya İlçesi, İskele Meydanı ve çevresini kapsamaktadır. Yaklaşık 3.00 hektar büyüklüğündeki alanda yapılan imar planı değişikliği ile yapı yoğunluğunda herhangi bir artış önerisi getirilmemiş, ancak kentsel tasarım ölçeğinde yapılacak çalışmalara altlık teşkil edecek trafik düzeni, otopark ve durak kullanımları ile kent meydanı olarak kullanılacak alana ilişkin plan kararları geliştirilmiştir.

Yapılan imar planı düzenlemesi ile, Bursa’dan gelen ve imar planında 30.00 m. olarak belirtilen yolun kent içine girişindeki trafik düzeni değiştirilmiştir. Bu değişiklik ile İskele Meydanı önündeki trafik adasının kaldırılması ve Hükümet Konağı ile park alanının bütünüyle dönüş amacıyla kullanılan bir ada olması ve bu yolun da Mudanya’ya giriş istikametinde tek yönlü bir trafik işleyişine konu edilmesi sağlanmıştır. İmar planı değişikliği öncesinde minibüs durağı olarak kullanılan İskele Meydanı’nın tamamen yayalaştırılması ve Bursa’dan gelecek toplu taşıma araçlarının, yolcuları Mudanya girişindeki Kaymakamlık lojmanının bitişiğindeki park alanının önünde düzenlenen durakta indirmesi öngörülmüştür. Böylece, hem Bursa yönünden gelecek toplu taşıma araçlarından inen yolcuların çok kısa bir yaya yoluyla İskele Meydanı’na ulaşacakları, hem de toplu taşıma araçlarının duraklarının alandan çıkarılması ile İskele Meydanı’ndaki araç kalabalığının azaltılacağı düşünülmüştür.

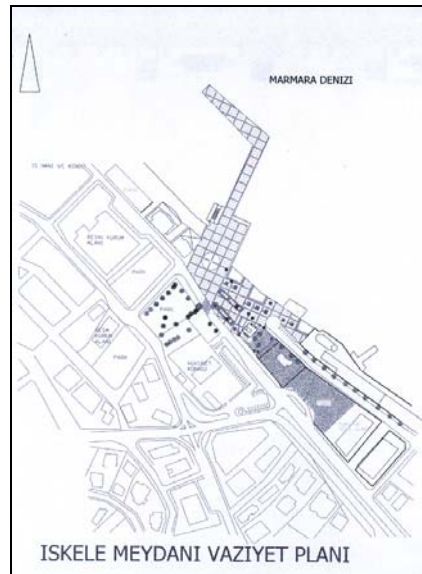
Mudanya İskele Meydanı kentsel tasarım proje önerisinde yaya kullanımına öncelik verilmesine rağmen, alanın bir süre deniz taşımacılığına da konu olması beklenmektedir. Dolayısıyla iskeleye yanaşacak yük gemilerinden yapılacak boşaltma ya da yükleme işlevi için İskele Meydanı’nın ağır taşıtlarla kullanılması kaçınılmazdır. Ancak, özellikle yayaların İskele Meydanı’nı aktif olarak kullanmadıkları zamanlarda gerçekleştirilecek yükleme/boşaltma işlemleri ve doğuracağı trafiğin, İskele Meydanı’nın kullanım amacını fazlaca zedelemeyeceği düşünülmüştür. İskeleden özellikle sabahın erken saatlerinde çıkan ağır taşıtlar Tekel binasının önündeki açık alanla Hükümet Konağı’nın bitişiğindeki park alanının arasından geçen 12.00 m.’lik imar yolundan (burada taksit durakları bulunmaktadır) geçerek Hükümet Konağı’nın arkasından Bursa istikametine gidebilecektir. Özellikle sınırlı zaman dilimlerinde gerçekleştirilmesi öngörülen bu trafik akımının, günün diğer saatlerindeki şehir içi trafik akışı içine karıştırılmaması gerekmektedir.

Hükümet Konağı’nın önündeki otoparkın karmaşık bir trafik düzenine neden olduğu gözlemlenmiştir. Bursa’dan Mudanya’ya girişte sol tarafta kalan otopark, karşıdan gelen/gelebilecek trafiği kesmektedir. İmar planı değişikliği ile yapılan düzenlemede Hükümet Konağı’nın önündeki otoparka ana yoldan giriş mümkün kılınmamış, trafiğin tek yönlü olarak kesintisiz bir şekilde şehir içine girmesi sağlanmıştır. Bu kapsamda, Bursa yönünden Mudanya’ya girişte İskele Meydanı’nın bitiminden başlayan tek yönlü trafik uygulamasının daha geriye alınarak Hükümet Konağı’nın başlangıcından itibaren gerçekleştirilmesi öngörülmüştür. Hükümet Konağı’nın otoparkına girişin ise arka tarafta bulunan elektrik trafosunun önünden geçecek şekilde tasarlanan yoldan yapılması sağlanmıştır. Bu yolun, ayrıca, 13 adet taksinin durak ve bekleme yeri olarak tasarlanan bölgeye ulaşması düşünülmüştür. Böylece Bursa-Mudanya yönündeki tek yönlü trafik kesilmemiş ve Hükümet Konağı’yla park alanının olduğu yapı adası, bir trafik adası olarak değerlendirilerek taşıt akışının daha sağlıklı olması temin sağlanmıştır.

Mudanya içinden Bursa yönüne devam eden araçların, Hükümet Konağı'nın arkasındaki yolu kullanarak (bugünkü işleyişle aynı) Bursa yoluna katılacakları veya Hükümet Konağı'nın güney-batı ksesinde düzenlenen hemzemin kavşağı kullanarak kentin güney ve güney-batı gelişme alanlarına gidebilecekleri öngörülmüştür. Kent içinden gelen toplu taşıma araçlarının (otobüs-minibüs) İskele Meydanı'ndan çıkarak Bursa yönüne gitmek isteyen yolcuları alacağı yer ise, günümüzde PTT olarak kullanılan ve bitişiğinde halı saha bulunan binanın önünde tesis edilen ve öneri projede geliştirilen durak cebidir. Böylece İskele Meydanı ve çevresinin, toplu taşıma araçlarının depolandığı bir yer şeklinde kullanımı yerine, düzenlenen duraklarda sadece durup yolcu alma ya da indirmelerin yapılacağı bir konuma getirilmesi planlanmıştır. Asıl kullanımın deniz ve yaya yollarıyla bütünleşen bir kent meydanı olması düşünülmüştür.

Bugünkü iskelenin yük taşımacılığı dışında İstanbul-Mudanya hattında çalışan deniz otobüsü ve feribot (projenin hazırlanması sürecinde, yakın gelecekte bu iskelede yer alacağı bildirilmiştir) kullanımına da cevap vereceği düşünüldüğünde, bu nedenle oluşacak araç trafiğinin de yaya kullanımını olumsuz etkileyeceği anlaşılmıştır. Feribotların yanaşması öngörülen kısımdan başlayarak yaya yolu üzerine park edecek araçların İskele Meydanı önünden geçen trafik yolu izine kadar 2 şerit halinde sıralanmasının kaçınılmaz olacağı görülmüştür. Ancak bu seferlerin günde en fazla 2 kez olacağı düşünüldüğünde, belirli saatler arasındaki yığılmanın İskele Meydanı yaya etkinliklerini kısa bir süre için keseceği sonucuna varılmıştır. Bu kapsamda, hem yükleme/boşaltma işlevlerinin, hem de yolcu indirme/bindirme işlevlerinin gelecekte yapılacak bir başka iskeleden (yeni yapılan dolgu alanı yönünde) gerçekleştirilmesinin uygun olacağı Belediye'ye bildirilmiştir. Böylece İskele Meydanı'nın tamamen yaya etkinliklerine hitap eder konuma gelmesi ve yayaların denizle olan ilişkilerinin daha yakın olması hedeflenmiştir. Nitekim 1/500 ölçekte yapılan kentsel tasarım çalışmasında tüm iskelenin ve kıyı bandının yaya etkinliklerine konu olacağı varsayımından hareket edilmiştir. Bu amaçla iskelede yer alan küçük balık restoranları dolgu alanına kaldırılarak, yaya hareket alanının genişlemesi sağlanmış ve zemin kaplamasından oturma gruplarına kadar olan kentsel tasarım öğeleri, bu yönde tanımlanmaya çalışılmıştır.

İskele Meydanı'nda bulunan "Mudanya-Bursa Demiryolu Hattı İşletme Eski Binası" ve "Kaymakam Lojmanı", bu alandaki prestij yapıları olarak değerlendirilmiş ve meydanda gerçekleşecek yaya dolaşımı açısından olumlu birer öge olarak algılanmıştır. Bu yapılara yönelecek araçlı trafik talebinin, Bursa-Mudanya yönünden gelecek araçların Petrol Ofisi Tesislerinin bitiminde hemzemin olarak düzenlenecek dönel kavşaktan veya Montania Otel'e çıkan 10.00 m.'lik araç yolundan sahile dönmesiyle sağlanabileceği düşünülmüştür. Böyle bir araç yolunun İskele Meydanı'nı boydan boya kat ederek yaya sirkülasyonunu kesmesi düşünülmediği için Mudanya-Bursa Demiryolu Hattı İşletme Eski Binası önünde, araçların geriye dönüşünü de mümkün kılacak kr bir otoparkla sonlandırılması düşünülmüştür. Böylece bu otopark alanının, İskele Meydanı'ndaki etkinlikleri besleyebilecek ve/fakat kısa süreli park olanağı tanyacak şekilde kullanılabilmesi gibi, aynı zamanda Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Mudanya Belediyesi tarafından sosyal ve kültürel amaçlı kullanılacak yapıda gerçekleştirilecek etkinlikler sırasında oluşacak araç parkı talebini de karşılayabileceği düşünülmüştür (şekil 1).

şekil 1.
İskele Meydanı Vaziyet Planı

4. İSKELE MEYDANI KENTSEL TASARIMI

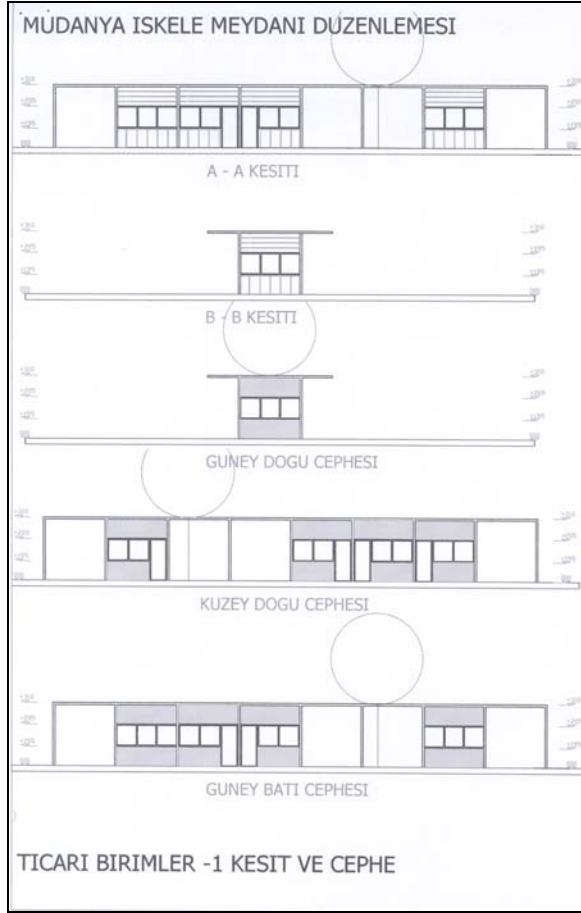
Bursa halkının, Mudanya ilçesini, denizi ve doğal güzellikleri ile hafta sonu dinlence yeri olarak kullanması, Mudanya'nın bu nitelikleriyle sürekli yaşamak için de bir cazibe merkezi haline gelmesi ve İskele Meydanı'nın da bu konuda önemli bir yere sahip olması, tasarımı yönlendiren ilkelerden biri olmuştur.

Tasarım sürecinin ilk aşamasında, öncelikle iskele üzerinde konumlanmış niteliksiz küçük balık restoranlarının kaldırılmasıyla İskele Meydanı'nın tamamen yayalaştırılması düşünülmüş ve Mudanya Belediyesi'ne alternatif bir yük limanı inşa etmesi önerilmiştir. Ancak, Belediye bu konuya sıcak baksa da, böyle bir projenin yakın bir gelecekte gerçekleşmeyeceği düşünülerek, mevcut iskelenin kullanımının ağır tonajlı araçların günün belli saatlerinde geçişine uygun hale getirilmesi istenmiştir. Sonuç olarak, Mudanya'daki aktif deniz taşımacılığı dikkate alınarak, etaplamalı bir öneri geliştirilmiş, ilk etapta meydanın ağır tonajlı taşıtlarla yükleme/boşaltma işlemleri için kullanımının yaya trafiğinin olmadığı saatlerde gerçekleştirilmesi, alternatif yük limanı inşa edildikten sonra ise meydanın tamamen yayalaştırılması önerilmiştir. Bu amaçla, zemin kaplamasının taşıma gücünün, üzerinde ağır tonajlı taşıtların hareket edebileceği şekilde tasarlanması düşünülmüştür. Deniz taşımacılığının bir başka unsuru olan deniz otobüsünü kullanacaklar içinse, toplu taşıma araçlarının durağı olarak Mudanya girişindeki Kaymakamlık lojmanının bitişiğindeki park alanı önerilmiştir.

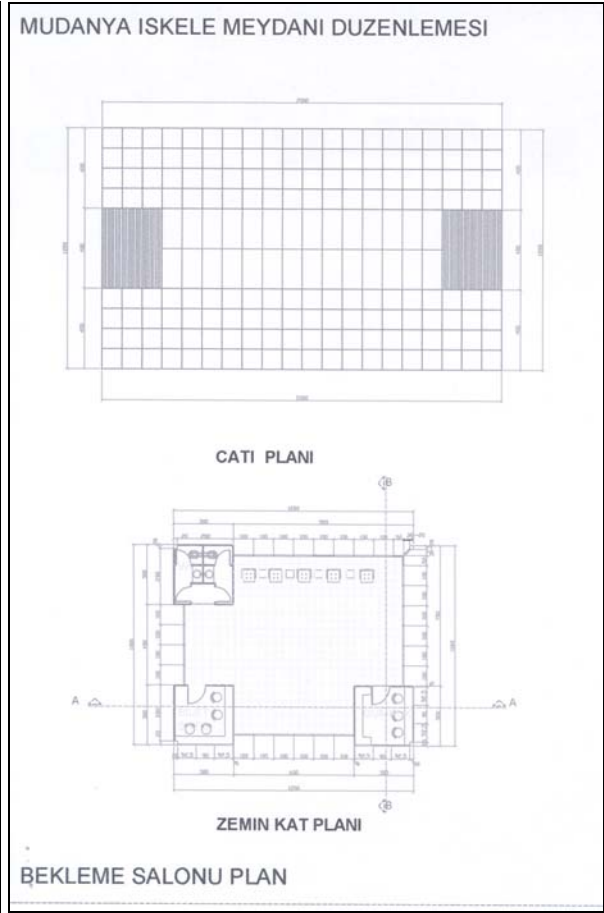
Bir sayfiye mekanı olarak kullanılan Mudanya ilçesi için İskele Meydanı önemli bir sosyalleşme ve buluşma mekanıdır. İskele Meydanı'nın bu özelliğinin potansiyelini kullanabilmek amacıyla, alan üzerinde sosyal ve kültürel etkinlikleri artırıcı bir yapılaşmaya gidilmiştir. Bu kapsamda, alanın yaya ve taşıt kullanımı dikkate alınarak, iki aks üzerinde yoğunlaşmıştır. Denize paralel uzanan aks, yaya trafiğini düzenleyecek ve sosyal hayatı canlandıracak şekilde, denize doğru dik uzanan aks ise, belirli saatlerde artacak taşıt trafiğine de hizmet edecek şekilde ele alınmıştır. Denize doğru dik uzanan aks üzerinde geçmişte var olan meydan saatine gönderme yapılarak, meydanın simgesi olacak bir güneş saati konumlandırılmıştır. Aynı zamanda bu aks üzerinde, deniz otobüsleri için bir bekleme salonu önerilmiştir. Denize paralel uzanan aks üzerinde ise yaya kullanımını teşvik edecek düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerin dört unsuru vardır. Bunlar, bu aks üzerinde yer alan tarihi binanın sosyo-kültürel aktivitelerde kullanılması için restorasyonu ve bu tarihi binanın doğusunda sonradan inşa edilen tek katlı sıra dükkanların ortadan kaldırılarak, tarihi binanın meydanla bütünleştirilmesi, meydanın sosyal kullanımını destekleyecek ticari birimlerin oluşturulması, kent mobilyaları ile peyzaj öğelerinin kullanımı ve sosyal aktiviteleri destekleyecek çokkaterilmiş düzlemlerin geliştirilmesidir.

Denize paralel uzanan aksın yaya kullanımını teşvik edecek şekilde sosyal ve kültürel bir aks olarak düzenlenmesinin ilk aşamasında meydan üzerinde yer alan "Mudanya-Bursa Demiryolu Hattı İşletme Eski Binası"nın rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri hazırlanmış; bu binaya alanın sosyal ve kültürel kullanımını destekleyici işlevler önerilmiştir. Bu binanın, sergi ve seminer salonları, Mudanya Belgeği ve nezih bir restorasyonu da bünyesinde barındıracak şekilde yeniden işlevlendirilerek restore edilmesi düşünülmüştür. Söz konusu binanın hem Halit Paşa Caddesi'nin, hem de Mudanya Limanı'nın panoramik manzarasına sahip çatı katı ise Mudanya halkının ve ziyaretçilerin buluşabileceği bir kafe olarak tasarlanmıştır.

İskele Meydanı'nın kamusal niteliğinin artırılmasında yalnızca bu tarihi binanın restorasyonunun yeterli olamayacağı açıktır. Dolayısıyla, hem Mudanya'nın ziyaretçilerinin, hem deniz otobüsünden yararlanan yolcuların, hem de Mudanya sakinlerinin bu alanı yaşatacağı düşünülerek, bu alanda fast-food tarzında kuru sayılabilecek yiyecekler, hediyelik eşya, dergi vb. satışının da yapılabileceği birimlerin yer alması düşünülmüştür. Bu kapsamda, denize paralel uzanan aksın tasarımının ikinci unsuru, tarihi binanın önündeki alanda, kıyı kenar çizgisinin kara tarafında iki sıra halinde önerilen satış mekanlarıdır. Bu mekanlar, 3m x 3m x 3m'lik modüler sistemde tasarlanmış olan birimlerden oluşmaktadır. Satış mekanını oluşturan modüler birimler doluluk ve boşluklar oluşturacak şekilde tasarlanmış, rant kaygısının ötesinde insan ölçeğinin yakalanması amacıyla bu birimlerin aralarında yarı-açık mekanlar bırakılarak ara geçişler ve denize açılan perspektifler verilmesi yoluyla hem alanın, hem de meydanın tümündeki kamusal hayatın canlandırılması hedeflenmiştir. Deniz ve yol tarafında olmak üzere iki sıra halinde dizilmiş olan bu birimlerin bir araya gelişlerinde var olan doğal dokuya saygı gösterilmiş ve halen mevcut ağaçların olduğu yerlerde yapı boşaltılacak şekilde tasarlanmıştır. Mudanya Belediyesi yetkilileri bu birimlerin ilçenin farklı bölgelerine de konulabilecek satış birimleri olarak tasarlanmasını istedikleri için hem dil birliği oluşturabilecek, hem de ilgili işlevleri karşılayabilecek modüler bir sistem tercih edilmiştir (Şekil 2, Şekil 3).

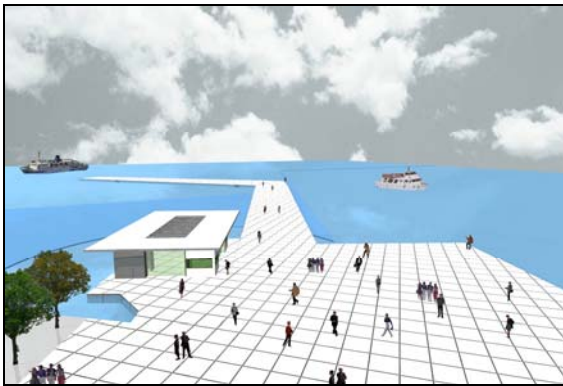

Şekil 2.
Ticari Birimler Kesitler ve Cephe

Şekil 3.
Bilet Satış Gişesi Planı

İskele Meydanı'nın sosyal kullanımını destekleyen diğer unsurlar ise kent mobilyaları ve çökertilmiş düzlemlerdir. Kent mobilyaları bu alandaki mimari dili destekleyecek şekilde tasarlanmış, böylelikle bir bütünlük ve dil birliği oluşturulması hedeflenmiştir (Şekil 4, Şekil 5, Şekil 6.). Denize doğru uzanan alanlarda önerilen çökertilmiş düzlemlerin birer seyir terası olarak kullanılması, tarihi binanın meydana bakan cephesinde yer alan çökertilmiş düzlemin ise çok amaçlı bir toplanma mekanı olarak işlevlendirilmesi öngörülmüştür (Şekil 7, Şekil 8, Şekil 9, Şekil 10).

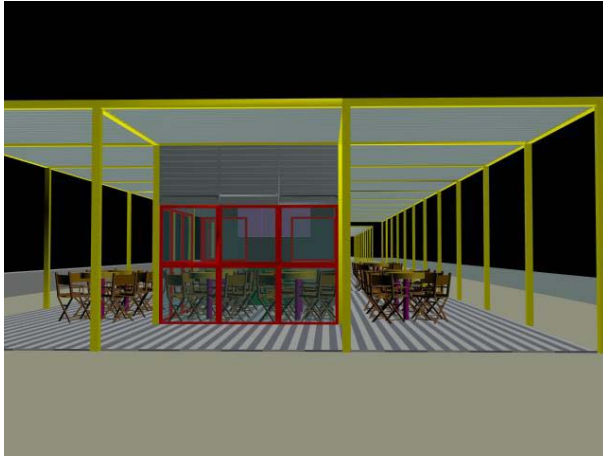
Şekil 4.
İskele Meydanı ve bilet satış gişesini gösteren kuşbakışı görüntü

Şekil 5.
İskele Meydanı, Demiryolu İşletme Binası ve ticari birimleri gösteren kuşbakışı görüntü

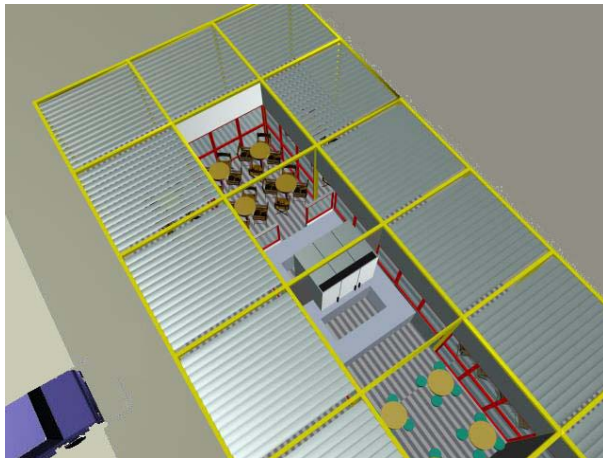
Şekil 6.
İskele Meydanı'nın kuşbakışı görüntüsü

Şekil 7.
Ticari birimlerden görüntü

Şekil 8.
Ticari birimlerin iç mekanlarından görüntü

Şekil 9.
Ticari birimlerin iç mekanlarını kuşbakışı gösteren görüntü

Şekil 10.
Ticari birimlerin dış mekanlarından görüntü

5. DEĞERLENDİRME

Mudanya İskele Meydanı için önerilen kentsel tasarım projesi, alanın çok amaçlı kullanımından kaynaklanan karmaşasına ve tanımsızlığına çeşitli çözümler getirecek nitelikler barındırmaktadır. Alan üzerinde tariflenen yaya ve taşıt aksları ile dolaşım düzenlenmiştir. Buna ek olarak, günümüzde yükleme iskelesi olarak kullanılmakta olan alan, ek fonksiyon önerileri ile bir sosyal ve kültürel merkez haline getirilmiştir. Ayrıca alan üzerinde yer alan, tarihi önem arz eden Demiryolu Hattı İşletme Binasının proje kapsamında restore edilecek olması, Mudanya'daki kültürel mirasın sürekliliği açısından önem taşımaktadır.

Proje, yukarıda değerlendirilen bu olumlu özellikleri taşımasına rağmen, değerşen yerel yönetimlerin farklı öncelikleri nedeniyle hayata geçirilememiştir. Bu süreçte gerçekte sadece iskelede yer alan küçük balık restoranlarının dolgu alanına taşınması olmuştur, ancak günümüzde alan üzerindeki yaya ve taşıt trafiği karmaşası devam etmekte ve dolayısıyla Meydan Mudanya'nın değerşen ve yenilenen kimliğiyle uyum sağlayamamaktadır. Mudanya için İskele Meydanı'nın kentsel yaşam kalitesine katkısının iyileştirilmesi gereksinimi de bu bağlamda devam etmektedir.

** Makalenin hazırlanması ve kabulü sürecinden sonra Güzelyalı feribot iskelesi açılmış, İstanbul-Bursa arasında feribot seferleri başlatılmıştır. İstanbul'dan Mudanya'ya yapılan deniz otobüsü seferleri de iptal edilmiştir. Makale bu gelişmelerden önce hazırlanmıştır.

6. KAYNAKLAR

1. Alper, B. (1997) Mütarekeden Günümüze Mudanya. *Arkitekt Dergisi*, 452, 18-25.
2. Dostoğlu, N., Ediz, O., Vural, T., Özyaba, M. (2001) *Mudanya İskele Meydanı Kentsel Tasarım Projesi Raporu*.
3. Dostoğlu, N. (2006) An Analysis of the 20th Century Architectural and Industrial Heritage in Bursa, *Conservation of the 20th Century Architectural and Industrial Heritage*, Mazlum, D., Ahunbay, Z., Kahya, Y. (ed.), İstanbul, YEM Yayınları, 35-39.
4. Dündar, Ö. (2003) Kentsel Dönüşüm Uygulamalarının Sonuçları Üzerine Kavramsal Bir Tartışma. *Kentsel Dönüşüm Sempozyumu*, Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi, İstanbul, 65-74.
5. Gedizlioğlu, M. L. (2004) İzmir'in Üç Önemli Kentsel Projesi: Liman, Kordon, Konak, *Mimarlık*, 316(41), 31-34.
6. Krier, R. (1979) *Urban Space*, Rizzoli International Publications, New York.

Makale 29.09.2006 tarihinde alınmış, 08.02.2007 tarihinde düzeltilmiş, 09.02.2007 tarihinde kabul edilmiştir. İletişim Yazarı: N. Dostoğlu (dostoglu@uludag.edu.tr).